

Жмайло Л. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Перед Україною постало безпрецедентне в сучасній історії подвійне завдання: фінансування повномасштабної оборонної війни проти агресора з неспівмірними ресурсами та підготовка до наймасштабнішої відбудови в Європі з часів Другої світової війни. Економіка зазнала катастрофічного удару близько 20% території окуповано, інфраструктура критично пошкоджена. За оцінками Світового банку, прямі збитки інфраструктури перевищують \$150 млрд, а загальні потреби у відновленні сягають понад \$411 млрд. Після падіння ВВП на понад 29% у 2022 році, економіка продемонструвала часткове відновлення (+5.3% у 2023 році), проте вона залишається глибоко дефіцитною. Головна теза доповіді полягає в тому, що успішна відбудова потребуватиме системного переходу від грантової підтримки до самодостатнього залучення приватного капіталу.

Поточна фінансова модель є вразливою та базується на чіткому розділенні потоків внутрішні ресурси (Держбюджет та ОВДП) уряд мобілізував податкові надходження, спрямовуючи понад 50% усіх видатків бюджету виключно на сектор безпеки та оборони. Важливу роль відіграє ринок внутрішніх державних позик (військові облігації). Жорстка монетарна політика НБУ дозволила стабілізувати валютний ринок та знизити інфляцію з 26% у 2022 році до однозначних показників. Зовнішня макрофінансова допомога, кошти від ЄС, США та МВФ є критичним компонентом для покриття невійськового дефіциту (соціальні виплати, медицина, освіта). Ключові ризики кредитний характер значної частини допомоги стрімко збільшує державний борг, а неритмічність надходжень створює загрозу касових розривів.

Масштаб потреб (\$411+ млрд) виключає можливість фінансування виключно за рахунок бюджетів країн-партнерів. Необхідна комплексна архітектура з чотирьох ключових джерел. Репарації та конфісковані активи (близько \$300 млрд заморожених суверенних активів Центробанку країни-агресора) мають стати базовим ресурсом. Наразі реалізуються механізми передачі Україні доходів від цих активів як перший крок до повної конфіскації. Міжнародні програми (Ukraine Facility) інструмент ЄС обсягом €50 млрд на 2024-2027 роки гарантує

фінансування в обмін на виконання «Плану України» (впровадження євроінтеграційних реформ). Прямі іноземні інвестиції є головним драйвером економічного зростання. Критичною передумовою для їх залучення є масштабування інструментів страхування воєнних ризиків (MIGA, DFC, експортно-кредитні агентства). Державно-приватне партнерство впроваджуються прозорих концесійних моделей у транспорті та енергетиці.

Відбудова не повинна консервувати сировинну економіку зразка 2021 року. Інвестиції мають бути спрямовані у сектори з високою доданою вартістю. Енергетична безпека формує децентралізованої генерації (ВЕС, СЕС), розвиток «зеленого» переходу та повна інтеграція в ENTSO-E. Глибока переробка переорієнтація агропромислового комплексу від експорту зерна до готової продукції, розвиток «зеленої» металургії. Логістика переорієнтація транспортних коридорів та розбудова західних логістичних шляхів.

Інституційні передумови прозорість та верховенство права. Жодні фінансові механізми не спрацюють без довіри інвесторів та донорів. Цифровізація екосистеми управління відбудовою дозволяє відстежувати кожен проект від ідеї до здачі в експлуатацію, мінімізуючи корупційні ризики. Антикорупційна інфраструктура це продовження судової реформи та забезпечення незалежності НАБУ і САП є базовими умовами для захисту прав інвесторів.

Відбудова України – це шлях від макроекономічної стабілізації до довгострокової модернізації. Ця модель фінансування дозволить не лише виграти війну, але й побудувати стійку, технологічну економіку, яка стане органічною частиною Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України. URL: niss.gov.ua.
2. Інститут регіональних досліджень НАН України. Фінансова політика забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах нестабільності. URL: ird.gov.ua.
3. Київська школа економіки (KSE Institute). Звіт про прямі збитки інфраструктури, непрямі втрати економіки та потреби у відбудові. URL: kse.ua.
4. Bankwatch Network (за участі українських експертів). Застосування кращих практик фондів ЄС у відновленні України. URL: bankwatch.org.
5. Міністерство фінансів України. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2026-2028 роки. URL: mof.gov.ua.